

Ardi

avslører fortiden vår

Et 4,4 millioner år gammelt nærmenneske (se boks) er funnet i Afrika. Hun har fått navnet Ardi, og har snudd opp ned på forskernes teorier om hvordan vi har utviklet oss til å bli mennesker.

TEKST: IRENE INMAN TJØRVE

Tid: 4,4 millioner år siden. Sted: det som i dag er den knusktørre ørkenen Afar i Etiopia. En menneskeliknende skikkelse vandrer gjennom det åpne, frodige skoglandskapet. Hun klatrer tidvis på alle fire i trærne, og tidvis vandrer hun på to bein på bakken.

Slekt skal følge slekters gang ...

4,4 millioner år er ufattelig lang tid – det er vanskelig å forestille seg hvor lenge det er siden Ardi levde. Du synes sikkert at besteforeldrene dine er gamle. Likevel er de bare to generasjoner, eller mannsaldre, eldre enn deg. Ardi levde for 200 000 generasjoner siden!

Med seg har hun sin make, en omsorgsfull hann som holder sammen med henne og hjelper til med å passe ungene og finne mat til familien. Lite vet hun at hun om 4,4 millioner år vil være med på å løse den store gåten om hvor vi mennesker kommer fra.

Tråkket i stykker

Da hun døde, ble kroppen hennes trolig tråkket i stykker av en flokk store dyr, og knoklene ble knust og spredd utover. 4,4 millioner år senere skulle en afrikansk forskergruppe bruke over 15 år på å finne igjen, sette sammen og granske knoklene hennes. Ardi, som hun ble kalt, tilhører nærmenneskearten *Ardipithecus ramidus* (se boks). Det er funnet knokler av eldre arter, men Ardis skjelett er det eldste som er så komplett at vi kan «lese» det. Og det forskerne kunne lese av knoklene hennes, har snudd opp ned på mange av våre forestillinger om våre eldste forfedre.

Mennesket mest lik

Sjimpansene er våre nærmeste nålevende slektninger – om lag 99 % av arvematerialet vårt er felles. Menneskefamilien skilte lag med sjimpansene for 6–7 millioner år siden. Forskerne har trodd at vår siste felles stamfar liknet svært på sjimpansene, og at det er menneskene som har utviklet seg mest. Men Ardi hadde særtrekk som var helt uventet. De viser at både sjimpansene og menneskene har utviklet seg langt bort fra sitt felles opphav. Det ser faktisk ut til at mennesket kan være mer likt våre felles forfedre enn sjimpansen er!

Fredelige skapninger

Ardi var rundt 120 cm høy og veide om lag 50 kilo. Knokler som ble funnet sammen med henne, viser at hannene var omtrent like store som hunnene. De hadde også små hjørnetenner. Hos moderne sjimpanser og

Fortsetter på de neste sidene ►

Nærmennesker

Opp gjennom tidene har det levd mange andre menneskearter. Våre aller nærmeste slektninger tilhører menneskeslekten, *Homo*. De eldste skapningene som tilhører vår familie, blant annet slekten *Ardipithecus*, er fjernere slektninger og kalles nærmennesker.

En forskergruppe har brukt 15 år på å finne, granske og sette sammen knoklene til Ardi. Ardi levde for 4,4 millioner år siden. Her er deler av foten hennes. FOTO: AP/SCANPIX

mange andre aper er hannene ofte betydelig større og kraftigere enn hunnene. Hannene har også svære hjørnetenner som de bruker til å true andre hanner med. Forskerne tror derfor at Ardi og hennes artsfeller med små hjørnetenner var fredelige, sosiale skapninger som var lite aggressive mot hverandre.

På to bein

Ardi gikk oppreist på to bein, og var ikke så godt tilpasset til å klatre i trærne som vår tids aper er. Før

trodde man at de første tobeinte nærmenneskene levde på den åpne savannen, der de reiste seg på to for å kunne få bedre utsikt over det flate landskapet. Men kjemiske stoffer i Ardis tenner viser at Ardi levde i et skogområde.

Sosiale og i parforhold

Forskeren Owen Lovejoy tror at forfedrene våre reiste seg på to av en helt annen grunn, som ga dem en mye større sjanse til å overleve. Han tror hannene brukte energien sin på

å hente mat til hunnene i stedet for å slåss om dem. Ved å gå på to kunne hannen bruke hendene til å bære mat med, og få med seg mye næringsrik mat som gjorde familien hans sterk og sunn. Lovejoy tror også at dette kanskje førte til at våre forfedre begynte å holde sammen i faste par – en skikk som vi mennesker har holdt på gjennom mer enn fire millioner år.